

Briuselis, 2017 11 07
COM(2017) 646 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Dveji metai po Paryžiaus susitarimo. ES klimato srities įsipareigojimų įgyvendinimas

(reikalaujama pagal 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 525/2013 dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo stebėsenos bei ataskaitų ir kitos su klimato kaita susijusios nacionalinio bei Sąjungos lygmens informacijos teikimo mechanizmo, kuriuo panaikinamas Sprendimas Nr. 280/2004/EB, 21 straipsnį)

{SWD(2017) 357 final}

Turinys

1.	Bendroji apžvalga.....	4
2.	Kovos su klimato kaita finansavimas.....	10
3.	ES išmetamųjų teršalų kiekio mažinimas	15
4.	Prisitaikymas prie klimato kaitos	19
5.	Dalyvavimas įgyvendinant tarptautinę klimato politiką	20

Paveikslų rodyklė

1 pav. Pažanga siekiant Europos 2020 ir 2030 m. tikslų (bendras ES išmetamas ŠESD kiekis)	4
2 pav. Realiojo BVP, išmetamo ŠESD kiekio ir išmetamo ŠESD kiekio intensyvumo pokytis ES 1990–2016 m.	5
3 pav. Didžiausios ekonomikos šalių išmetamųjų teršalų kiekio vienam gyventojui pokytis 1990–2012 m.	5
4 pav. Į apskaitą įtrauktas LULUCF sektoriaus išmetamas ir pašalinamas teršalų kiekis pagal veiklos rūšis, 2013–2015 m.	6
5 pav. Santykinis 2020 m. išmetamųjų teršalų kiekio ne ATLPS ir 2020 m. tikslų skirtumas (proc., palyginti su 2005 m. išmetamųjų teršalų kiekiu).	8
6 pav. Laikinasis į apskaitą įtrauktas bendras grynas LULUCF sektoriuje išmetamas ir pašalinamas teršalų kiekis kiekvienai valstybei narei (2013–2015 m.)	9
7 pav. Bendrasis MITK perteklius kaip 2005 m. išmesto teršalų kiekio procentinė dalis 2013–2015 m.	10
8 pav. ATLPS pajamų naudojimo pokytis 2013–2016 m. (mln. EUR)	11
9 pav. Aukcionų pajamų naudojimas nacionaliniu lygmeniu 2013–2016 m. (mlrd. EUR)	11
10 pav. Trys siūlomi 2030 m. ES klimato politikos programos teisiniai pagrindai	15

1. BENDROJI APŽVALGA

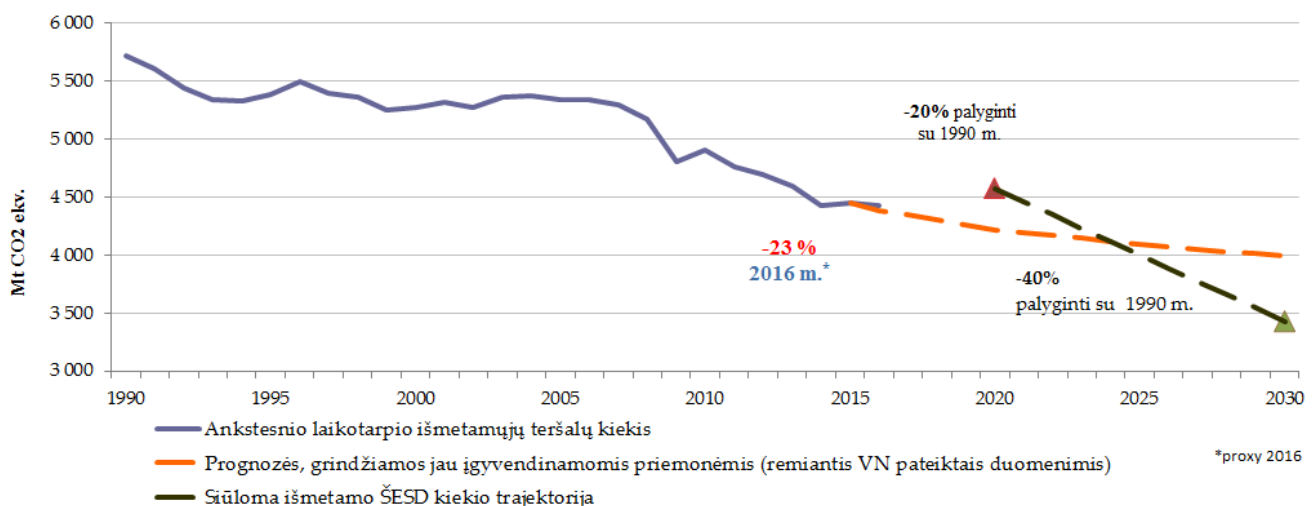
1.1. Pažanga siekiant 2030 m. tikslo bent 40 proc. sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį

ES ir jos valstybės narės ir toliau yra visapusiškai įsipareigojusios laikytis Paryžiaus susitarimo ir imtis su klimatu susijusių veiksmų – ir todėl, kad tai yra moksliskai įrodyta būtinybė, ir todėl, kad tai teikia ekonominių galimybių. ES ir jos 28 valstybės narės deponavo ratifikavimo dokumentus ir vykdys savo įsipareigojimus 1990–2030 m. nacionaliniu lygmeniu išmetamųjų teršalų kiekį sumažinti bent 40 proc.

Remiantis preliminariais 2016 m. duomenimis, 2016 m. ES išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekis jau buvo 23 proc. mažesnis nei 1990 m., išskyrus žemės naudojimo, žemės naudojimo paskirties keitimo ir miškininkystės (LULUCF) sektorių ir įskaitant tarptautinę aviaciją (žr. 1 pav.).

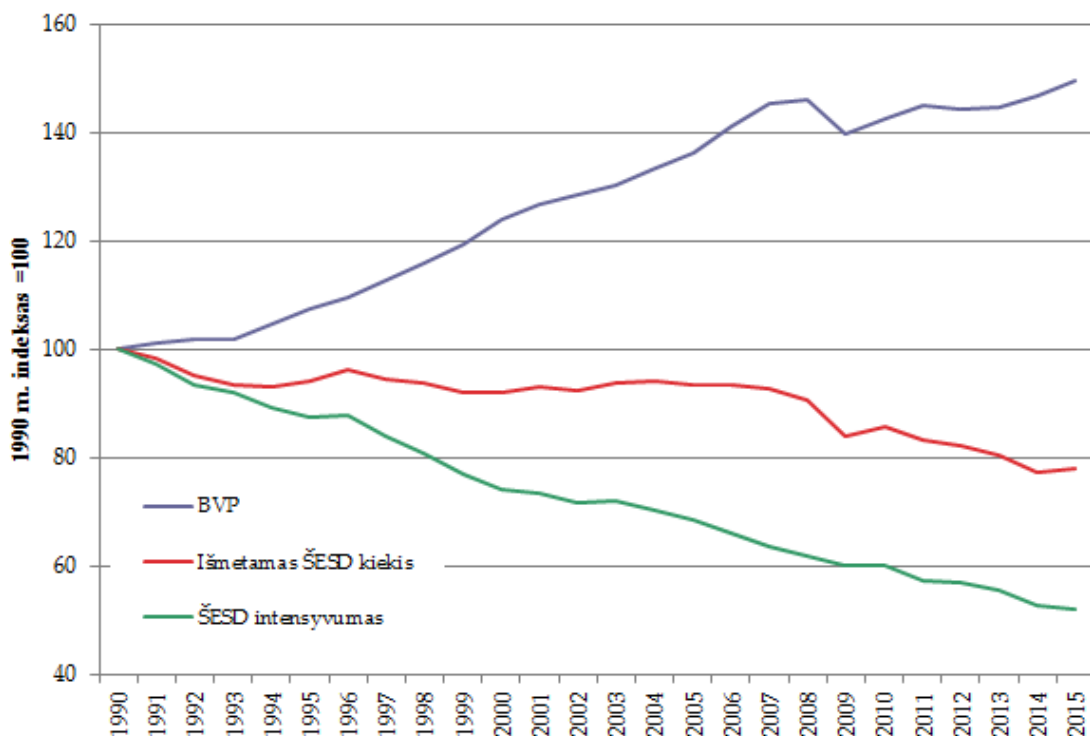
Remiantis naujausiomis valstybių narių prognozėmis, pagrįstomis jau įgyvendinamomis priemonėmis, 2020 m. bus pasiektas 20 proc. tikslas. Numatoma, kad 2030 m. išmetamųjų teršalų kiekis bus 30 proc. mažesnis nei 1990 m., jeigu nebus įgyvendinta jokia papildoma politika. Taigi šiuo metu ES deramasi dėl naujų teisės aktų, kurių jai reikės, kad būtų įgyvendintas tikslas 1990–2030 m. sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį bent 40 proc. (žr. 3).

1 pav. Pažanga siekiant Europos 2020 ir 2030 m. tikslų (bendras ES išmetamas ŠESD kiekis)

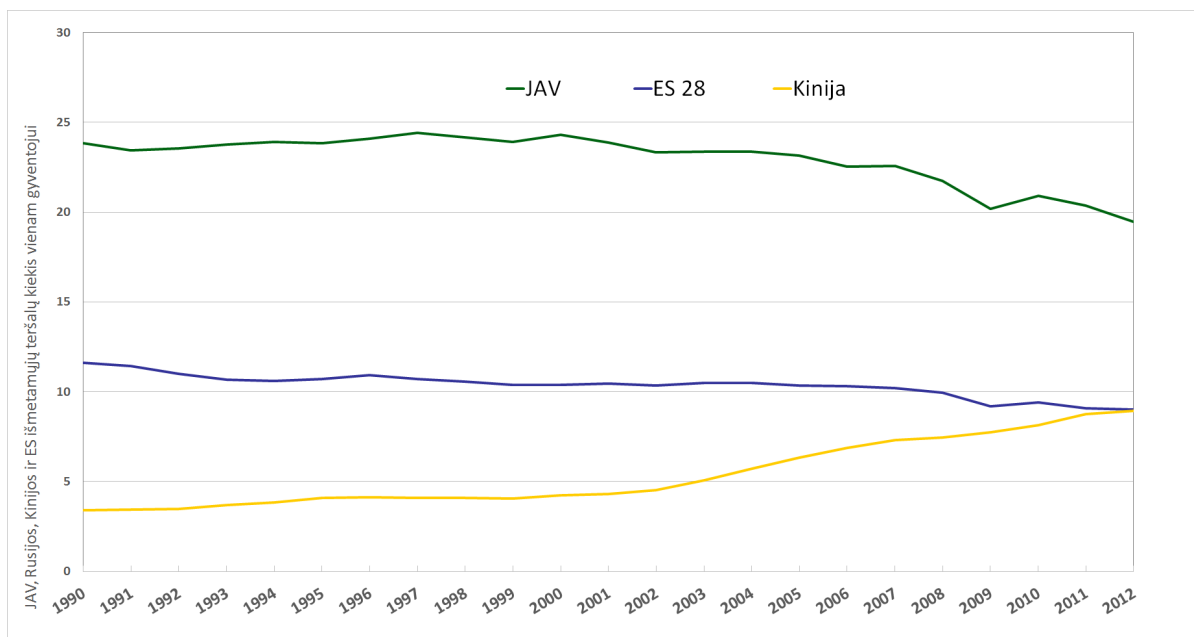
ES toliau sėkmingai atsiejia savo ekonomikos augimą nuo išmetamųjų teršalų kiekio (žr. 2 pav.). 1990–2016 m. ES BVP padidėjo 53 proc., o bendras išmetamųjų teršalų kiekis sumažėjo 23 proc. ES ekonomikos išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio intensyvumas, apibrėžiamas kaip išmetamųjų teršalų kiekio ir BVP santykis, per tą laikotarpį sumažėjo per pusę.

2 pav. Realiojo BVP, išmetamo ŠESD kiekio ir išmetamo ŠESD kiekio intensyvumo pokytis ES 1990–2016 m.

Iš klimato politikos *ex post* vertinimo matyti, kad mažesnę išmetamųjų teršalų kiekio intensyvumą ekonomikoje labiausiai lemia inovacijos. Inovacijos apima ne tik mažo anglies dioksido kiekio technologijų, kaip antai atsinaujinančiųjų energijos išteklių, naudojimą, bet ir produktyvumo didinimą, pavyzdžiui, naudojant veiksmingesnes elektrines ir automobilius. Santykinis poslinkis tarp ekonomikos sektorių, pvz., perėjimas nuo pramonės prie paslaugų, visoje ES turėjo tik nežymų poveikį.

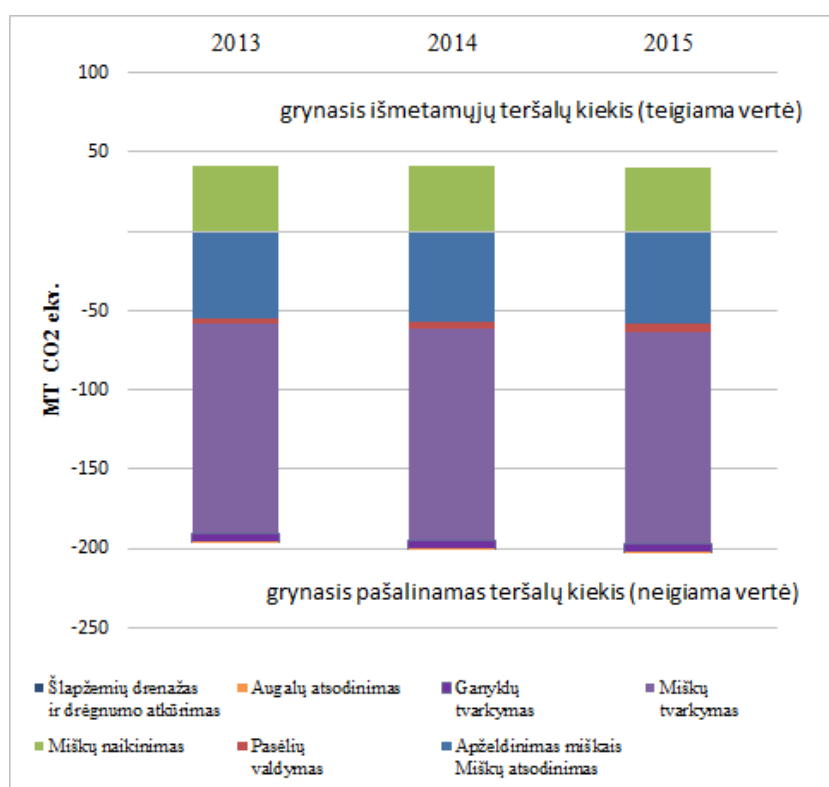
3 pav. Didžiausios ekonomikos šalių išmetamųjų teršalų kiekio vienam gyventojui pokytis 1990–2012 m.

Tam tikrais vertinimais ES tenkanti pasaulyje išmetamo ŠESD kiekio dalis sumažėjo nuo 17,3 proc. 1990 m. iki 9,9 proc. 2012 m. Jai tenkanti vien išmetamo CO₂ kiekio dalis sumažėjo nuo 19,7 proc. 1990 m. iki 9,6 proc. 2015 m. Palyginus išmetamą trijų pagrindinių šiltnamio efektą sukeliančių dujų (CO₂, CH₄ ir N₂O) kiekį vienam gyventojui trijose didžiausios ekonomikos šalyse matyti, kad ES ir Kinijoje išmetamųjų teršalų kiekis vienam gyventojui buvo gerokai mažesnis nei JAV (žr. 3 pav.).

2015 m. ES LULUCF sektorius atliko absorbento vaidmenį ir, kaip pranešama, absorbavo 305 Mt CO₂ ekv. (įskaitant pasėlius ir pievas). Į apskaitą įtrauktas kreditas, išreikštas kaip pranešamos vertės ir bazinės vertės skirtumas, 2013–2015 m. padidėjo nuo 115 iki 122 Mt CO₂ ekv. Didžiąją to kredito dalį nulėmė miškų tvarkymas (žr. 4 pav.). Taigi ES ir toliau neatsilieka nuo plano LULUCF sektoriuje neturėti debeto ir labai tikėtina, kad įvykdys savo įsipareigojimą pagal Kioto protokolą.

4 pav. Į apskaitą įtrauktas LULUCF sektoriaus išmetamas ir pašalinamas teršalų kiekis pagal veiklos rūšis, 2013–2015 m.

1.2. Pažanga, padaryta siekiant 2020 m. tikslų

Remiantis naujausiomis valstybių narių prognozėmis, pagrįstomis jau įgyvendinamomis priemonėmis, tikimasi, kad 2020 m. išmetamųjų teršalų kiekis bus 26 proc. mažesnis nei 1990 m. Taigi ES ir toliau neatsilieka nuo plano iki 2020 m. sumažinti jos viduje išmetamą teršalų kiekį 20 proc. ir atitinkamai įgyvendinti savo įsipareigojimus pagal antrąjį Kioto protokolo įsipareigojimų laikotarpį.

2005–2016 m. stacionariųjų šaltinių, pvz., ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje (ATLPS) dalyvaujančių elektrinių ar naftos perdirbimo įmonių, išmetamųjų teršalų kiekis sumažėjo 26 proc. Tai gerokai daugiau nei numatytas 2020 m. tikslas išmetamųjų teršalų kiekį sumažinti 23 proc. Toks išmetamųjų teršalų kiekis 2016 m. sudarė apie 40 proc. viso ES išmesto šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio. 2015–2016 m. visas ES išmetamųjų teršalų kiekis sumažėjo 0,7 proc., o bendrasis BVP padidėjo 1,9 proc.; tai patvirtino, kad išmetamųjų teršalų kiekis atsietas nuo BVP.

Preliminariais duomenimis, palyginti su 2015 m., ES ATLPS dalyvaujančių stacionariųjų įrenginių išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis sumažėjo 2,9 proc. Tai parodo išmetamųjų teršalų kiekio mažėjimo tendenciją nuo ES ATLPS trečiojo etapo pradžios. Be to, nuo 2009 m. susikaupęs apyvartinių taršos leidimų perteklius gerokai sumažėjo, maždaug iki 1,69 mlrd. leidimų, nes aukcionuose parduota mažiau leidimų. Dabar perteklius yra mažiausias nuo 2013 m.

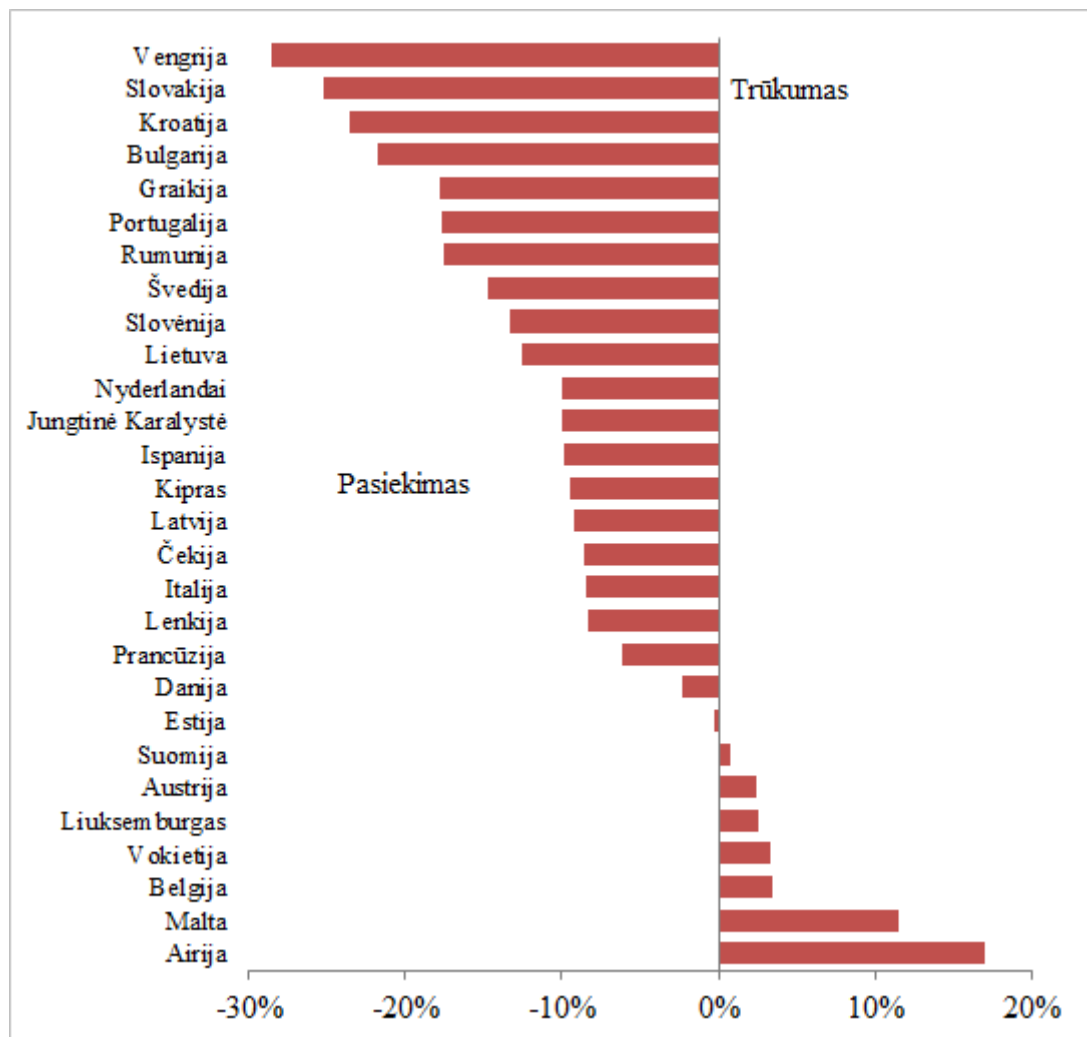
Į ES ATLPS neįtrauktas išmetamųjų teršalų kiekis 2016 m. buvo 11 proc. mažesnis nei 2005 m., taigi tikslas iki 2020 m. tą kiekį sumažinti 10 proc. buvo viršytas. Tačiau 2016 m. jis antrus metus iš eilės padidėjo 0,9 proc. Bent iš dalies tai galima paaiškinti mažesnėmis naftos kainomis ir didesne šilumos paklausa dėl oro sąlygų ir 2015 m., ir 2016 m. Pagal Sprendimą dėl pastangų pasidalijimo (ESD) valstybės narės turi įvykdyti privalomus 2013–2020 m. per metus išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio tikslus į ATLPS neįtrauktuose sektoriuose, įskaitant statybą, transportą, atliekas ir žemės ūkį. Malta nepasiekė savo ESD nustatyto tikslo kiekvienais iš trejų metų 2013–2015 m. laikotarpiu ir pasinaudojo lankstumo mechanizmu, kad įvykdytų savo teisinius įsipareigojimus. Preliminariais 2016 m. vertinimais Malta, Belgija, Suomija ir Airija tikriausiai nepasieks savo su ATLPS nedalyvaujančiais sektoriais susijusių tikslų.

Remiantis nacionalinėmis prognozėmis, grindžiamomis jau įgyvendinta politika, tikimasi, kad dauguma valstybių narių savo 2020 m. tikslus pasieks (žr. 5 pav.). Vos kelioms reikės imtis papildomų priemonių arba pasinaudoti lankstumo mechanizmais, kaip antai pirkti kvotas iš kitų valstybių narių, kurios viršija tikslą, arba pasinaudoti nuosavu pirmųjų laikotarpio metų pertekliumi.

Kalbant apie 2020 m. tikslą, tam tikrose valstybėse narėse susiklostė ypatinga padėtis.

- Manoma, kad Airijoje 2015–2020 m. išmetamųjų teršalų kiekis padidės 6 procentiniais punktais ir išliks didesnis nei metinės ESD nustatytos kvotos, o transporto sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekis tikriausiai padidės 12 proc. 2017 m. vykdant ES metinį ekonomikos koordinavimo ciklą (Europos semestrą) Airijai rekomenduota toliau didinti investicijas į viešąjį transportą.
- Manoma, kad išmetamųjų teršalų kiekis Maltoje ir toliau bus didesnis nei metinės ESD nustatytos kvotos. Padidėjo išmetamas hidrofluoroangliavandenilių kiekis ir išmetamųjų teršalų kiekis transporto sektoriuje.

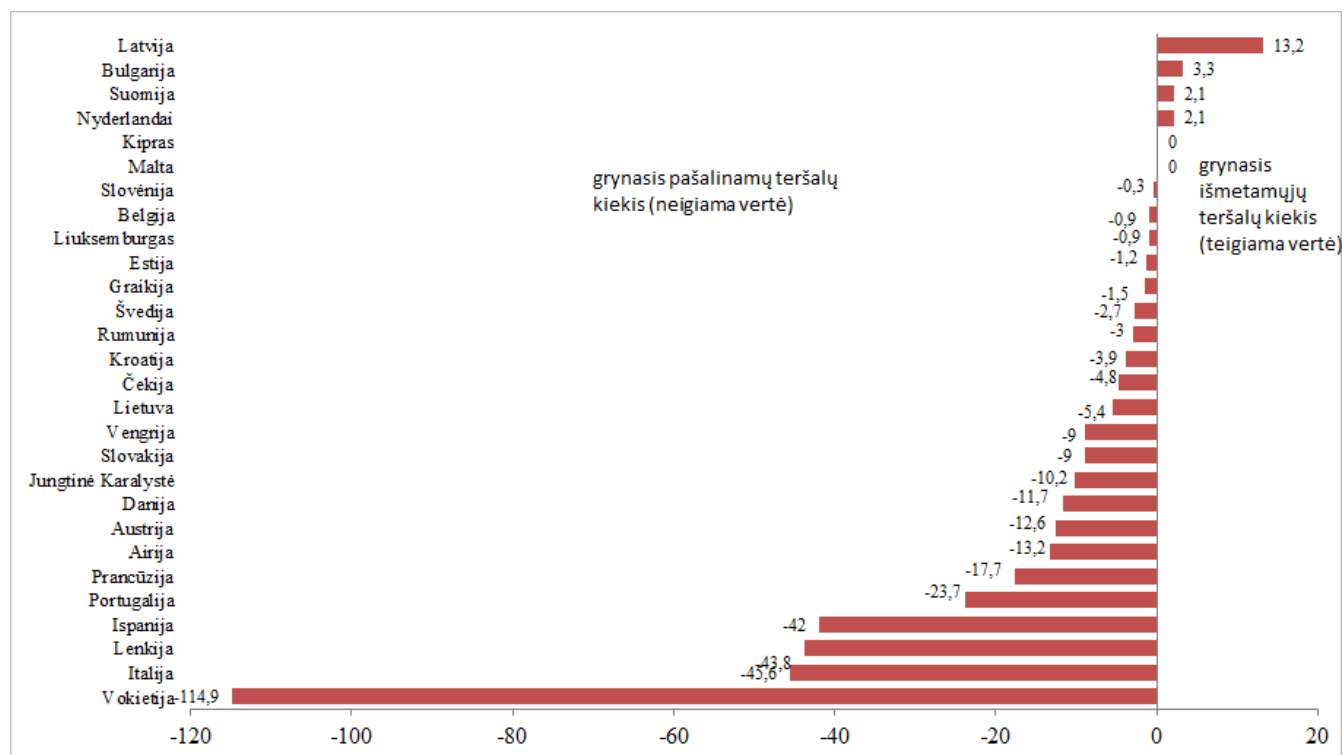
5 pav. Santykinis 2020 m. išmetamųjų teršalų kiekio ne ATLPS ir 2020 m. tikslų skirtumas (proc., palyginti su 2005 m. išmetamųjų teršalų kiekiu).

- Manoma, kad Belgijai iki jai nustatyto 2020 m. tikslo pristigs 3,5 procentinio punkto. Kaip nurodyta Europos semestre, siekiant sudaryti galimybes investuoti į infrastruktūrą, įskaitant transporto infrastruktūrą, turi būti gerinama viešųjų išlaidų sudėtis. Bendrovių automobiliams vis dar taikomos palankios sąlygos, o tai didina taršą, eismo spūstis ir išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį.
- Remiantis naujausiomis nacionalinėmis prognozėmis manoma, kad 2020 m. Vokietijai iki jai nustatyto tikslo pritrūks 3,3 procentinio punkto. Pagal preliminarinius duomenis 2016 m. Vokietijos ATLPS nedalyvaujančių sektorių išmetamųjų teršalų kiekis sumažintas tik tiek tiek atsiliekant nuo tikslo.
- Manoma, kad Austrija ir Liuksemburgas nepasieks savo 2020 m. tikslų mažiau nei 3 procentiniais punktais.
- Pagal pačios Suomijos prognozes jai iki 2020 m. išmetamųjų teršalų kiekio tikslo įgyvendinimo galėtų pristigti mažiau kaip 1 procentinio punkto. Tačiau iš 2016 m. preliminarinių duomenų matyti, kad Suomijos ATLPS nedalyvaujančių sektorių išmetamas teršalų kiekis jau buvo 3 procentiniais punktais didesnis nei tiems metams nustatyta kvota.

Kalbant apie LULUCF, pagal Kioto protokolą daugumai valstybių narių 2013–2015 m. numatytas bendras į apskaitą įtrauktas grynasis pašalinamas teršalų kiekis. Laikinas grynasis išmetamųjų teršalų kiekis numatytas tik Latvijai, Bulgarijai, Suomijai ir Nyderlandams. Reikėtų pažymėti, kad 2013–2020 m. LULUCF apskaitos bus sujungtos, tad galutinių apskaitos rezultatų nustatyti kol kas neįmanoma ir pateikiami tik preliminarūs rezultatai. Vis dėlto, kaip jau minėta, ES lygmeniu kol kas nėra didelės rizikos, kad tikslai nebus pasiekti.

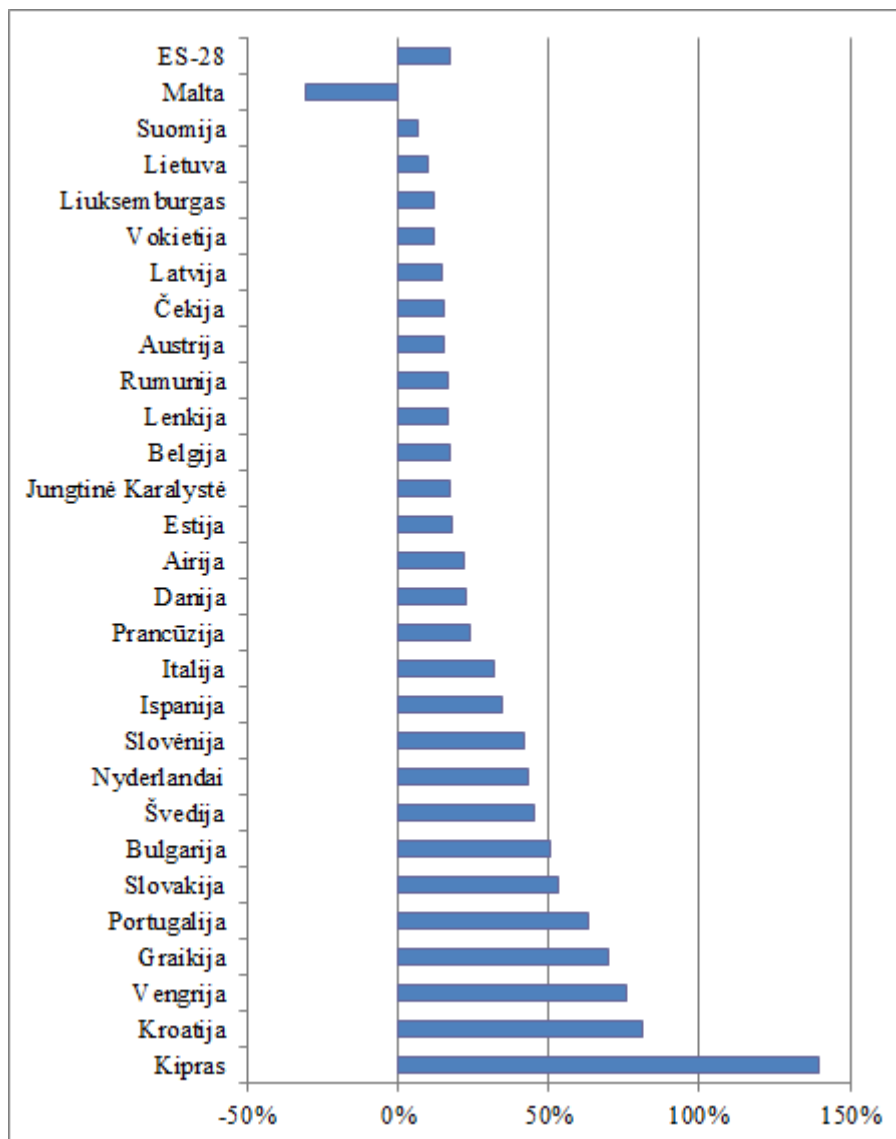
6 pav. Laikinas į apskaitą įtrauktas bendras grynasis LULUCF sektoriuje išmetamas ir pašalinamas teršalų kiekis kiekvienai valstybei narei (2013–2015 m.)

1.3. *Sprendimo dėl pastangų pasidalijimo laikymasis valstybėse narėse*

2013–2015 m. visos 28 valstybės narės įvykdė savo įsipareigojimus pagal ESD. Maltos išmestas teršalų kiekis buvo didesnis nei jos metinė išmetamųjų teršalų kvota (MITK), bet ji išmetamųjų teršalų kiekio perteklių padengė nupirkusi vienetų iš Bulgarijos. Švedijos išmestas teršalų kiekis buvo mažesnis nei kvota ir ji savo nepanaudotus vienetus panaikino, kad padidintų sistemos naudą aplinkai. Tarptautiniais kreditais pagal švarios plėtros mechanizmą (ŠPM) arba bendro įgyvendinimo (BĮ) priemonėmis kol kas nepasinaudota ESD įpareigojimams įgyvendinti. Tikėtinas bendrasis metinės išmetamųjų teršalų kvotos perteklius kiekvienoje valstybėje narėje per trejus metus (2013–2015 m. laikotarpį) parodytas 7 paveiksle.

7 pav. Bendrasis MITK perteklius kaip 2005 m. išmesto teršalų kiekio procentinė dalis 2013–2015 m.

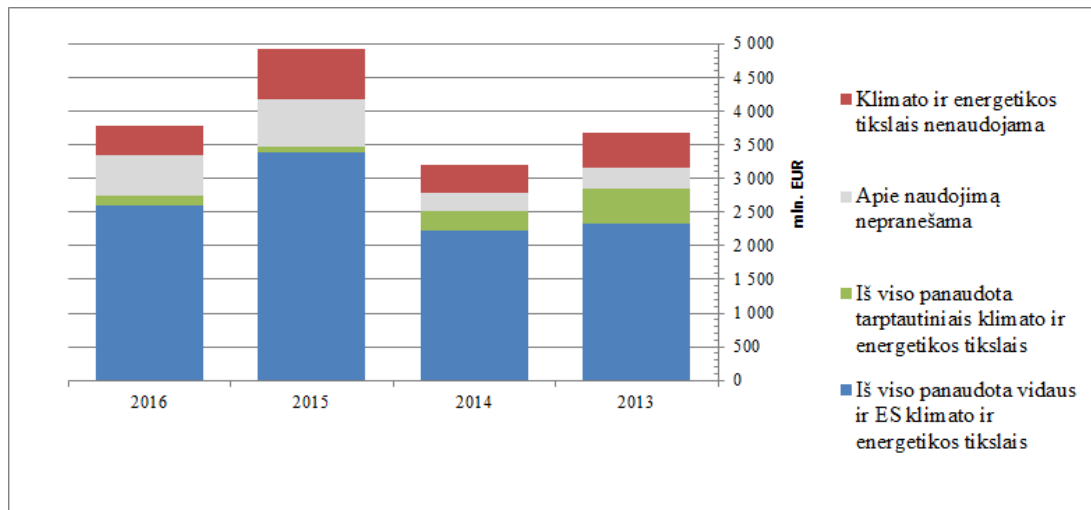

2. KOVOS SU KLIMATO KAITA FINANSAVIMAS

2.1. *ES ATLPS leidimų pardavimo aukcionuose pajamos*

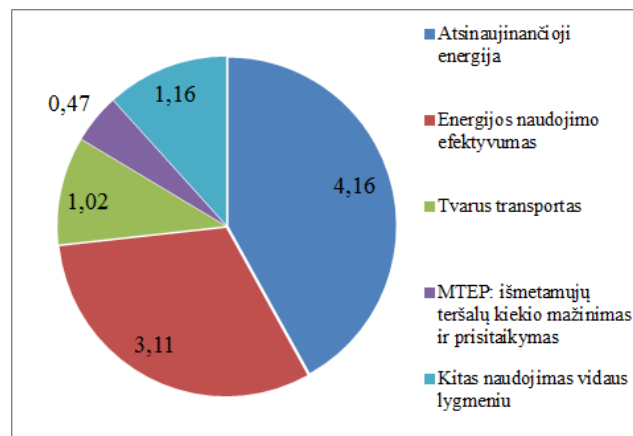
2013–2016 m. valstybės narės iš ES ATLPS leidimų pardavimo aukcionuose uždirbo beveik 15,8 mlrd. EUR. Beveik 80 proc. panaudota arba planuojama panaudoti klimato ir energetikos tikslams. Valstybės narės pareiškė, kad didžioji dalis tų pajamų bus panaudota nacionaliniu lygmeniu (žr. 8 pav.).

8 pav. ATLPS pajamų naudojimo pokytis 2013–2016 m. (mln. EUR)

9 paveiksle pavaizduotas pajamų naudojimas energetikos ir klimato tikslams pagal kategorijas. Didžiausia kategorija – atsinaujinančioji energija, kitos dvi – energijos vartojimo efektyvumas ir tvarus transportas.

9 pav. Aukcionų pajamų naudojimas nacionaliniu lygmeniu 2013–2016 m. (mlrd. EUR)

Pavyzdžiui, Graikijoje, Maltoje, Portugalijoje ir Ispanijoje didžiausia tų pajamų dalis investuojama į atsinaujinančiąją energiją. O Čekijoje, Prancūzijoje, Vengrijoje ir Slovakijoje didžiausia aukcionų pajamų dalis investuojama į efektyvų energijos vartojimą, pvz., daugiabučių namų renovaciją. Kipre 30 proc. aukcionų pajamų išleidžiama miškų tvarkymui, o Italijoje 33 proc. – pritaikymui prie klimato kaitos padarinių.

Programa „NER 300“

Programa „NER 300“ yra viena didžiausių pasaulyje novatoriškų mažo anglies dioksido kiekio energetikos parodomųjų projektų finansavimo programų. Trisdešimt devyniems novatoriškiems atsinaujinančiosios energijos ir anglies dioksido surinkimo ir saugojimo sričių parodomiesiems projektams, kuriuose dalyvauja 20 ES valstybių narių, skirta 2,1 mlrd. EUR, gautų aukcionuose pardavus 300 mln. ATLPS leidimų. Keturi projektai jau veikia, dėl 16 priimtas galutinis sprendimas investuoti.

Pritraukta maždaug 2,2 mlrd. EUR papildomų privačių investicijų. Taigi iš viso sutelkta apie 4,3 mlrd. EUR sukuriant galimybes užtikrinti tolesnį pritaikymą rinkoje ir sumažinant sąnaudas. Tačiau tokie pirmą kartą įgyvendinami projektai rizikingi ir jau keturiems projektų siūlytojams nepavyko surinkti pakankamai lėšų; projektus teko nutraukti. 2017 m. pradžioje valstybės narės nusprendė tas nepanaudotas lėšas, kurios sudarė iš viso bent 436 mln. EUR, reinvestuoti į svarbius mažo anglies dioksido kiekio technologijų projektus pasitelkdamos dvi esamas Europos investicijų banko valdomas finansines priemones – energetikos parodomųjų projektų finansinę priemonę „InnovFin“ ir Europos infrastruktūros tinklų priemonę.

Švedijos vėjo elektrinių parko projektas „Blaiken“ yra vienas iš keturių jau veikiančių programos „NER 300“ projektų. Įgyvendinant tą projektą Arkties klimato sąlygomis sukurtas 225 MW vėjo elektrinių parkas, kuriame įrengtos novatoriškos apsaugos nuo apledėjimo sistemos. Iš programos „NER 300“ finansuojamos tik papildomos tos novatoriškos sistemos sąnaudos.

2.2. Klimato politikos sričių įtraukimas į ES biudžetą

Manoma, kad 2014–2020 m. bent 20 proc. ES biudžeto bus skirta su klimatu susijusioms išlaidoms, kurios sudaro maždaug 200 mlrd. EUR. Įgyvendinimo būklė aprašyta toliau.

- Penki Europos struktūriniai ir investicijų fondai (ESI fondai), t. y. Europos regioninės plėtros fondas, Sanglaudos fondas, Europos socialinis fondas, Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas. Jie sudaro daugiau nei 43 proc. ES biudžeto. Dvidešimt aštuoni partnerystės susitarimai ir daugiau nei 530 konkrečių fondų lėšomis finansuojamų programų padeda užtikrinti klimato politikos sričių finansavimą. Buvo parengti bendri metodai, kurie taikomi siekiant nustatyti paramos su klimato kaita susijusiems uždaviniams lygį. Su veiksmis klimato kaitos srityje susijusiems uždaviniams remti bus skirta daugiau kaip 115 mlrd. EUR – tai sudaro apie 25 proc. visų lėšų.

Platformos MYRTE ir PAGLIA ORBA Korsikoje (Prancūzija) iš dalies finansuotos iš Europos regioninės plėtros fondo. Tos platformos pagamina ir saugo energiją per vandenilio grandinę. Šioje grandinėje naudojamas elektrolizės aparatas, kuriame, kai energijos suvartojimas nedidelis, iš vandens molekulių gaminami vandenilis ir deguonis. Po to ta energija paskirstoma per kuro elementą, gaminantį elektrą didelio energijos suvartojimo valandomis, pavyzdžiui, vakare, kol fotovoltinės plokštės neaktyvios.

- Bendroji žemės ūkio politika (BŽŪP) finansuojama iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšų, kurios bendrai sudaro 39 proc. ES biudžeto. Nuo 1990 m. žemės ūkio sektoriuose išmetamas ne CO₂ teršalų kiekis ES sumažėjo 24 proc. Užtikrinti tokį atsiejimą padėjo pagal BŽŪP skiriama parama klimatą tausojančiam žemės ūkiui. Aplinkosaugos teisės aktai, kaip antai nitratų direktyva, taip pat padėjo sumažinti išmetamųjų teršalų kieki.

Pagal BŽŪP reikalaujama, kad tiesiogines išmokas gaunantys ūkininkai vykdytų tam tikrą klimatui ir aplinkai naudingą ūkininkavimo veiklą. Ūkininkai taip pat turi laikytis įstatymuose įtvirtintų reikalavimų, susijusių su klimato kaita ir aplinka. Be to, BŽŪP kaimo plėtros politika siekiama išmetamųjų teršalų kiekį sumažinti, pavyzdžiui, remiant ūkio modernizavimą, dėl kurio sumažėja energijos sąnaudos, gaminti atsinaujinančiąją energiją, pagerinti galvijų ir žemės valdymą ir padidinti sąnaudų veiksmingumą. Mažinti išmetamųjų teršalų kiekį taip pat padeda parama miško įveisimui, miškų apsaugai ir tvariam miškų tvarkymui. Tam tikrais vertinimais 2016 m. 18,7 mlrd. EUR iš BŽŪP biudžeto buvo skirta su klimatu susijusiems reikalams. Be to, taikyti novatoriškas strategijas skatinama kaimo plėtros programomis, kurios padeda sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir padidinti žemės ūkio paskirties dirvožemių pajėgumą sugerti anglies dioksidą ir organines medžiagas.

- Programos „Horizontas 2020“ – pagrindinės ES mokslinių tyrimų ir inovacijų (MTI) finansavimo programos – biudžetas 2014–2020 m. yra 79 mlrd. EUR. Tikimasi, kad iš jų 35 proc. bus skirta su klimatu susijusiems MTI. Tokia parama apima tikslinius visuomeninėmis problemomis grindžiamus MTI veiksmus ir aukštynkryptį finansavimą atsižvelgiant į paklausą.

Per pirmuosius trejus programos „Horizontas 2020“ įgyvendinimo metus tokioms visuomeninėms problemoms, kaip klimato kaita, mažo anglies dioksido kiekio energetika ir pramonės procesai, švarus transportas ir tvari bioekonomika, spręsti skirta maždaug 4 mlrd. EUR. Dar maždaug 2 mlrd. EUR skirta aukštynkryptėms mokslinėms iniciatyvoms ir naujoviškoms idėjoms remti pagal šios programos pažangaus mokslo ir pramonės pirmavimo ramsčius.

COP 21 priėmus Paryžiaus susitarimą, bus ir toliau dedamos pastangos ir skiriami ištekliai sutelkiant dėmesį į kovą su klimato kaita ir ekonomikos priklausomybės nuo iškastinio kuro

mažinimą. Naujoje ES prioritetinėje srityje („Mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir klimato kaitai atsparios ateities kūrimas“) bus konkrečiai remiamas Paryžiaus susitarimo įgyvendinimas 2018–2020 m. skiriant maždaug 3 mlrd. EUR biudžetą. Imantis tam tikrų veiksmų bus skatinama švari energija ir transporto inovacijos, remiamas ekonomiškai efektyvių klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos būdų planavimas ir kaupiamos naujos mokslinės žinios nacionalinėms amžiaus vidurio strategijoms rengti, šeštasis IPCC vertinimo ciklas ir pasaulinė JT BKKK apžvalga 2023 m.

Programa „Horizontas 2020“ atvira visam pasauliui ir daugelis jos projektų ir veiksmų bus įgyvendinama bendradarbiaujant tarptautiniu lygmeniu ir visame pasaulyje skatinant pastangas įveikti su klimato kaita susijusius sunkumus.

- Europos strateginių investicijų fondas (ESIF) yra iniciatyva, paremta 16 mlrd. EUR garantija iš ES biudžeto, papildomai skiriant 5 mlrd. EUR iš Europos investicijų banko (EIB) nuosavų išteklių. Fondas remia strategines investicijas svarbiausiose srityse, kaip antai investicijas į infrastruktūrą, švietimą, mokslinius tyrimus, aplinką ir veiksmingą išteklių panaudojimą, taip pat mažųjų įmonių inovacijų ir rizikos finansavimą. Atsižvelgiant į bendrą 21 mlrd. EUR garantiją, tikimasi, kad iki 2018 m. vidurio ESIF lėšos padės sutelkti 315 mlrd. EUR investicijų. Iš ESIF jau finansuojamos kelios investicijos į atsinaujinančiąją energiją, įskaitant transporto, pramonės ir energijos kaupimo projektus. 2018–2020 m. rengiamasi išplėsti ir sukurti ESIF 2.0. Jame pagrindinis dėmesys bus skiriamas novatoriškiems mažo anglies dioksido kiekio technologijų projektams, kurie padės įgyvendinti su klimatu susijusius Sąjungos tikslus. Įgyvendinus ESIF 2.0 ES garantija padidės iki 26 mlrd. EUR, papildomai skiriant 7,5 mlrd. EUR iš EIB. Manoma, kad naujosios sudėties ESIF 2.0 iki 2020 m. pabaigos iš viso pavyks sutelkti bent pusę trilijono eurų.
- LIFE klimato paprogramės veiksams skiriamos dotacijos ir finansinės priemonės padeda įgyvendinti ir plėtoti klimato politiką ir teisės aktus. 2016 m. 54,5 mln. EUR skirta dvidešimt devyniems projektams, kurie turi ES pridėtinę vertę klimato kaitos švelninimo, prisitaikymo prie jos padarinių, valdymo ir informacijos srityse. Taip pat įgyvendinamos dvi bandomosios LIFE finansinės priemonės: Privatusis energijos vartojimo efektyvumo finansavimas (PF4EE), kurio tikslas yra padidinti privatųjį finansavimą investuojant į energijos vartojimo efektyvumo didinimo projektus, ir Natūralaus kapitalo finansavimo priemonė (NCFF), kuria remiamos investicijos į natūralų kapitalą, padedantį pasiekti su biologine įvairove ir (arba) prisitaikymu prie klimato kaitos padarinių susijusius tikslus. Jau šeši vietos bankai sukūrė novatoriškas skolinimo priemones investicijoms į energijos vartojimo efektyvumą, visų pirma į mažąsias ir vidutines įmones Čekijoje, Ispanijoje, Belgijoje, Prancūzijoje, Italijoje ir Portugalijoje. Pagal NCFF pasirašytas vienas projektas Nyderlanduose. 6 mln. EUR NCFF paskola projektui „Rewilding Europe Capital“ bus galima paremti daugiau nei 30 išsaugojimo ir laukinės gamtos atkūrimo įmonių visoje Europoje, įskaitant laukinės gamtos turizmo paslaugų teikėjus, tvarios žuvininkystės įmones ir natūralių produktų, kaip antai medaus, gamintojus.

„LIFE METHAmorphosis“ yra Ispanijos projektas, bendrai finansuojamas pagal programą „LIFE 2014“. Jo tikslas – pagerinti atliekų tvarkymą, sumažinti energijos suvartojimą ir gaminti kokybišką biometaną pramoniniu mastu įdiegiant dvi novatoriškas atliekų tvarkymo sistemas: vieną miesto atliekų tvarkymo įrenginiuose, kitą – žemės ūkio ir pramonės ir kitų organinių atliekų tvarkymo įrenginiuose.

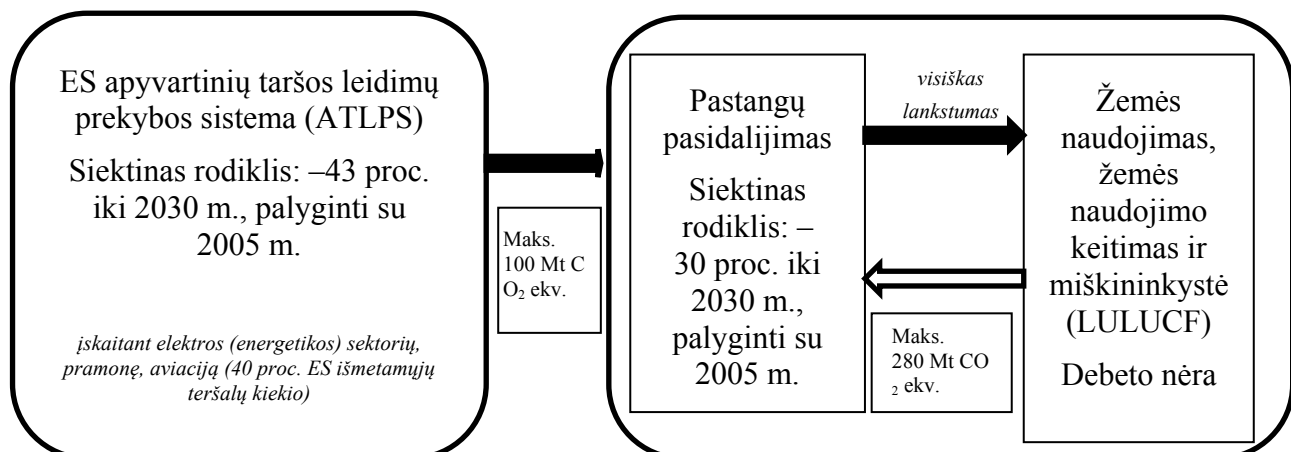

3. ES IŠMETAMŲJŲ TERŠALŲ KIEKIO MAŽINIMAS

Pagal Paryžiaus susitarimą ES ir valstybės narės kartu įsipareigojo iki 2030 m. sumažinti 1990 m. išmetamųjų teršalų kiekį bent 40 proc. Tas įsipareigojimas sietinas su įvairiais teisės aktų pasiūlymais klimato veiksnių, energetikos ir transporto srityse. Dėl pasiūlymų šiuo metu vyksta derybos Europos Parlamente ir Taryboje. 10 paveiksle toliau parodyta, kaip tarpusavyje susiję trys pagrindiniai ES pasiūlytos 2030 m. klimato politikos programos, apimančios visą išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, ramsčiai. Įgyvendinimą siūloma atidžiai stebėti valdant ES energetikos sąjungą. Viešiesiems ir privatiesiems valstybių narių suinteresuotiesiems subjektams bus taip pat padedama pasiekti bendrųjų 2030 m. su šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis susijusių tikslų:

- i. skiriant finansavimą su klimato kaita susijusioms priemonėms (žr. ankstesnį skirsnį) neužbėgant už akių finansiniams asignavimams klimato kaitos problemų sprendimo finansavimui pagal kitą daugiametę finansinę programą ir
- ii. rengiant papildomus naujus ES teisės aktus, ypač dėl energijos vartojimo efektyvumo, atsinaujinančiosios energijos, lengvųjų automobilių, furgonų ir sunkiųjų transporto priemonių išmetamųjų teršalų kiekio, anglies dioksido surinkimo ir saugojimo ir fluorintų dujų.

10 pav. Trys siūlomi 2030 m. ES klimato politikos programos teisiniai pagrindai

3.1. ES ATLPS 4 etapo (2021–2030 m.) peržiūra

2015 m. liepos mėn. Komisijos teisėkūros pasiūlymu dėl ES ATLPS ketvirtojo etapo peržiūros siekiama iki 2030 m. sumažinti elektrinių ir pramonės išmetamųjų teršalų kiekį 43 proc., palyginti su 2005 m. lygiu. 2017 m. vasario mėn. patvirtinę pozicijas dėl direktyvos peržiūros, šiuo metu Europos Parlamentas ir Taryba vykdo derybas trišaliuose dialoguose.

Pagal pasiūlymą metinis leidimų skaičiaus mažinimas padidėtų nuo dabartinio 1,74 proc. iki 2,2 proc. siekiant užtikrinti išmetamųjų teršalų kiekio mažinimą ir taip pasiekti pagrindinį aplinkos apsaugos tikslą. Savo pozicijose ir Parlamentas, ir Taryba siūlo toliau stiprinti ES ATLPS nuo 2019 m. laikinai padvigubinant leidimų įtraukimo į rinkos stabilumo rezervą (RSR) spartą. Įgyvendinus tokį pakeitimą, RSR padėtų sparčiau sumažinti dabartinį leidimų perteklių rinkoje.

Kadangi Europos vadovai susitarė po 2021 m. ir toliau paskirstyti nemokamus leidimus, taip pat siūlomi būtini pakeitimai atitinkamoms taisyklėms atnaujinti. Tam, be kita ko, reikia atnaujinti santykinius taršos rodiklius, kad prireikus būtų atspindėta technologinė pažanga, būsimosios anglies dioksido nutekėjimo sąrašo sudėties kriterijus ir procedūras gamybos pokyčiams atspindėti.

Siūlomi keli mažo anglies dioksido kiekio technologijų finansavimo mechanizmai, visų pirma Inovacijų fondas (iš kurio siekiama remti parodomuosius novatoriškus atsinaujinančiosios energijos ir mažo anglies dioksido kiekio pramonės inovacijų projektus) ir Modernizavimo fondas (iš kurio siekiama modernizuoti mažesnio BVP ES valstybių narių energetikos sistemas).

3.2. 2021–2030 m. pastangų pasidalijimo ir žemės naudojimo reglamentų pasiūlymai

Dviejuose 2016 m. liepos mėn. pateiktuose pasiūlymuose nustatyta, kaip konkrečiai ES valstybės narės turėtų įgyvendinti savo įsipareigojimus iki 2030 m. su ATLPS nesusijusį išmetamųjų teršalų kiekį sumažinti 30 proc., palyginti su 2005 m. 2017 m. birželio–spalio mėn. patvirtinę pozicijas dėl šių dviejų pasiūlymų, šiuo metu Europos Parlamentas ir Taryba juos svarsto trišaliuose dialoguose.

Pirma, su ATLPS ir LULUCF nesusijusiuose sektoriuose 2021–2030 m. kiekvienai valstybei narei būtų nustatyti privalomi per metus išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio apribojimai. Valstybės narės susitarė pasidalyti pastangas remdamosi teisingumo, solidarumo, ekonominio efektyvumo ir aplinkosauginio naudingumo principais. Taigi pasiūlyme pripažįstami skirtingi valstybių narių gebėjimai imtis veiksmų ir joms nustatomi skirtingi 2030 m. tikslai, visų pirma remiantis 2013 m. BVP vienam gyventojui duomenimis. Siūlomi 2030 m. tikslai įvairuoja nuo 0 iki 40 proc. sumažinimo, palyginti su 2005 m. lygiu. Numatytos ir dvi naujos lankstumo suteikiančios galimybės: reikalavimus atitinkančioms valstybėms narėms leisti naudoti ES ATLPS leidimus ir visoms valstybėms narėms leisti imtis aktyvesnių veiksmų žemės naudojimo sektoriuose, kad įgyvendintų joms tenkančią privalomų pastangų pasidalijimo tikslų dalį.

Antra, valstybėms narėms reikėtų subalansuoti išmetamą ir iš žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės sektoriaus pašalinamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį taikant taisyklę „be debeto“. Žemės naudojimo srityje išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį siūloma visiškai kompensuoti iš atmosferos pašalinant tokį pat CO₂ kiekį imantis veiksmų tame sektoriuje arba pastangų pasidalijimo sektoriuose. Pavyzdžiui, jeigu valstybė narė iškerta miškus, ji privalo kompensuoti su tuo susijusį išmetamųjų teršalų kiekį pasodindama naujus miškus, tvarkydama turimus miškus, pasėlius ir pievas tvaresnėmis priemonėmis arba toliau mažindama išmetamųjų teršalų kiekį pastangų pasidalijimo sektoriuose. Be to, valstybės narės taip pat galėtų prekiauti LULUCF kreditais.

Igyvendinus tokią sistemą valstybėms narėms būtų lengviau skatinti ūkininkus ir miškininkus pereiti prie klimato požiūriu pažangesnio žemės ūkio ir miškų tvarkymo.

3.3. Mažo išmetamųjų teršalų kiekio technologijų judumo strategija

ES judumo sektoriuje sukuriamas daug darbo vietų, be to, šis sektorius yra nepakeičiamas ES ekonomikos konkurencingumo pasaulyje veiksnys. Siekiant pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos reikia modernios judumo sistemos. Priemonės gali būti švarių technologijų kūrimas taikant patobulintus išmetamųjų teršalų kiekio standartus ir mažo anglies dioksido kiekio degalų naudojimas. 2016 m. liepos mėn. Komisija priėmė naująją ES mažataršio judumo strategiją, kurios pagrindą sudaro trys ramsčiai: didesnis transporto sistemos efektyvumas, mažataršiai alternatyvūs energijos šaltiniai transportui ir mažataršės arba netaršios transporto priemonės.

Komisija deda pastangas, kad būtų naudojamos sąveikiosios, susietosios ir automatizuotos transporto priemonės, kurios padės sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir spūstis. Be to, Komisija siūlo pakeisti mokesčių už kelius, elektroninių kelių rinkliavų sistemų ir kombinuotojo transporto reglamentavimo sistemas.

Kalbant apie švarias technologijas, visoje ES taikomais išmetamo anglies dioksido kiekio standartais skatinamos inovacijos ir efektyvumas. Komisija siūlo po 2020 m. taikyti naujus standartus automobiliams ir furgonams. Ji pasiūlė sunkiųjų transporto priemonių išmetamųjų teršalų kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo sistemą, kuri 2018 m. būtų tokio tipo transporto priemonių standartų pagrindas. Taigi siūloma netaršių transporto priemonių viešųjų pirkimų peržiūra padės sukurti novatorišką mažo anglies dioksido kiekio produktų rinkas.

Kalbant apie mažo anglies dioksido kiekio kurą ir kurą iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, 2016 m. lapkričio mėn. Komisija pasiūlė išdėstyti Atsinaujinančiosios energijos direktyvą nauja redakcija sutelkiant dėmesį į pažangiąsias biokuro rūšis ir nustatant įpareigojimus transporto kuro tiekėjams visoje ES. Siūlomas Direktyvos dėl pastatų energinio naudingumo persvarstymas (žr. 3.4) ir elektros rinkos struktūra padės pastatuose įrengti elektromobilių įkrovimo punktus, sukurti tinkamą energetikos tinklą (sistemą) ir pereiti prie netaršaus judumo. Alternatyvių degalų infrastruktūros direktyvoje numatyta patikima sistema, kurią taikant užtikrinamas infrastruktūros buvimas, bendri standartai ir vartotojų informavimas apie alternatyvią energetiką. Komisija rengia Alternatyvių degalų infrastruktūros veiksmų planą dėl infrastruktūros valdymo, finansavimo ir sąveikumo paslaugų.

3.4. Energijos vartojimo efektyvumas

Komisija pasiūlė peržiūrėti Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą (EVED) nustatant privalomą ES 30 proc. tikslą 2030 m. Pagal EVED iki 2030 m. liktų galioti energijos taupymo reikalavimai ir būtų supaprastintos sutaupytos energijos kiekio apskaičiavimo taisyklės.

Peržiūrint Direktyvą dėl pastatų energinio naudingumo skatinama pastatuose naudoti pažangiąsias technologijas ir numatomos pagrindinės priemonės, kuriomis galima toliau skatinti investicijas į energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiąją energiją.

3.5. Atsinaujinančioji energija

Pagal naują siūlomą Atsinaujinančiosios energijos direktyvos redakciją iki 2030 m. atsinaujinantieji energijos ištekliai turi sudaryti bent 27 proc. bendrojo galutinio ES suvartojamo energijos kiekio. Šis privalomas tikslas atitinka 2014 m. spalio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadas. Nauja redakcija

išdėstyta direktyva taip pat sukuria naujovėms palanki reglamentavimo aplinka, skatinamos ilgalaikės investicijos.

3.6. Valdymas

2016 m. lapkričio mėn. Europos Komisija priėmė reglamento pasiūlymą dėl energetikos sąjungos valdymo. Tam valstybės narės turėtų parengti integruotus nacionalinius energetikos ir klimato planus (NEKP) 10 metų laikotarpiui nuo 2021 iki 2030 m. Planuose bus nustatyti jų nacionaliniai energetikos ir klimato tikslai, paaiškinta, kaip jos prisideda prie energetikos sąjungos tikslų, įskaitant bendrus ES energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiosios energijos tikslus. Planai taip pat turėtų būti derinami su kas 10 metų teikiamomis ilgalaikėmis mažataršės aplinkos strategijomis dėl siūlomos 50 metų perspektyvos.

Pasiūlyme pateikiamas planų rengimo, patvirtinimo ir atnaujinimo kalendorius, atidžiai suderintas su Paryžiaus susitarime numatytu 5 metų peržiūros ciklu. Remdamosi planais ES ir valstybės narės dalyvaus 2018 m. skatinamajame dialoge ir 2023 m. pasaulinėje apžvalgoje, vėliau dalyvaujant kas 5 metus.

Pasiūlyme taip pat nustatytos integruotos stebėsenos ir ataskaitų teikimo taisyklės, kad būtų stebima pažanga, daroma įgyvendinant planus. Numatomi konkretūs mechanizmai, kuriais siekiama užpildyti spragas, susijusias su ES energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiosios energijos tikslų įgyvendinimu. Taip pat numatomas skaidrus, tikslus, išsamus, integruotas ir nuoseklus išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėsenos mechanizmas, kad ES įvykdytų savo ataskaitų teikimo įsipareigojimus pagal Paryžiaus susitarimą.

Valstybės narės jau rengia nacionalinius planus ir daugiau nei du trečdaliai jau pradėjo politinius jų rengimo procesus. Daugiau nei pusė vykdo viešas konsultacijas, susijusias su nacionaliniais planais. Beveik pusė jau turi ilgalaikes strategijas klimato srityje bent iki 2030 m. Daugiau nei trečdalis valstybių narių Komisijai pranešė, kad rengdamos savo NEKP pradėjo su analitiniu pagrindu ir regioniniu bendradarbiavimu susijusį darbą.

3.7. ES laivybos stebėsenos, ataskaitų teikimo ir tikrinimo (SAT) sistema

ES remia Tarptautinėje jūrų organizacijoje (TJO) vykstančias diskusijas dėl tarptautinės laivybos išmetamo teršalų kiekio mažinimo visame pasaulyje (žr. 5.3 skirsnį). Ji jau pakeitė savo SAT teisės aktus dėl laivybos išmetamųjų teršalų kiekio, susijusius su Europos ekonominės erdvės uostais. Tad 2017 m. rugpjūčio mėn. įmonės, eksploatuojančios didesnius nei 5 000 bruto tonų laivus, pateikė savo planus, kuriuose buvo patikslintos stebėsenos procedūros. Stebėsenos ir ataskaitų teikimo veikla laivybos srityje bus vykdoma nuo 2018 m. sausio 1 d. Vyksta galimo ES SAT sistemos derinimo su TJO duomenų apie laivų kuro suvartojimą rinkimo sistema vertinimas. Atlikus vertinimą 2018 m. galėtų atsirasti daugiau pasiūlymų iš dalies pakeisti ES SAT teisės aktus.

3.8. Kosmoso strategija

Programos „Copernicus“ – didžiausios pasaulyje bendros Žemės stebėjimo programos – paslaugomis jau galima naudotis siekiant stebėti žemės dangos ir žemės naudojimo pokyčius, o ateityje ją bus galima naudoti siekiant įgyvendinti LULUCF pasiūlymo tikslus (žr. 3.2 skirsnį) ir stebėti miškų naikinimą ir bet kokią žemės naudojimo keitimą pasaulio mastu.

Be to, pagal kosmoso strategiją Komisija išbando pasaulyje išmetamo antropogeninio CO₂ kiekio stebėsenos ir tikrinimo pajėgumų įgyvendinamumą remdamasi nepriklausomų stebėjimais grindžiamų atmosferinių duomenų rinkiniu, kuriuo ateityje būtų galima papildyti nacionalines inventorių sistemas ir padidinti jų patikimumą ir tikslumą.

3.9. Anglies dioksido surinkimas ir saugojimas

Europos Sąjunga didina anglies dioksido surinkimo ir saugojimo (CCS) ir anglies dioksido surinkimo ir naudojimo (CCU) komercinio perspektyvumo mokslinių tyrimų biudžetą. Kelios šalys, kaip antai Nyderlandai, Jungtinė Karalystė ir Prancūzija, svarsto galimybes kurti energijai ir anglies dioksidui imlių pramonės šakų klasterius, kuriuose CO₂ būtų galima surinkti ir vėliau saugiai saugoti geologinėse formacijose ar naudoti. Pateikti keturi pasiūlymai dėl tarpvalstybinės CO₂ gabenimo infrastruktūros, kuriuos siūloma įtraukti į bendros svarbos projektų sąrašą ir kurie atitinka finansinės paramos skyrimo kriterijus.

3.10. Fluorintos dujos

2015 m. sausio 1 d. įsigaliojo naujasis Europos reglamentas dėl išmetamo fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (fluorintų dujų) kiekio kontrolės. Jo tikslas – iki 2030 m. sumažinti bendrą ES išmetamą fluorintų dujų kiekį dviem trečdaliais, palyginti su 2014 m. lygiu. Pagal šį reglamentą tam tikromis aplinkybėmis, kai esama alternatyvų, fluorintas dujas draudžiama pateikti rinkai. 2018 m. teisėto HFC pateikimo ES rinkai kvotos buvo sumažintos iki 63 proc., palyginti su 2015 m. lygiu.

4. PRISITAIKYMAS PRIE KLIMATO KAITOS

2013 m. prisitaikymo prie klimato kaitos strategijos tikslas – paruošti ES valstybes nares dabartiniam ir būsimam klimato kaitos poveikiui. Visų pirma, užtikrinama, kad prisitaikymas prie klimato kaitos būtų įtrauktas į visas svarbias ES politikos kryptis siekiant užtikrinti geresnį koordinavimą, nuoseklumą ir informacijos mainus valstybėse narėse. Komisija šiuo metu vertina strategiją iki 2018 m. vidurio ir svarsto galimybę ją peržiūrėti, iš dalies dėl Paryžiaus susitarimo.

„LIFE FRANCA“ yra Italijos projektas, bendrai finansuojamas pagal „LIFE 2015“, kuriame dėmesys sutelkiamas į potvynių Alpėse rizikos nustatymą ir pranešimą apie ją. Projekto tikslas – paruošti gyventojus potvyniams. Šiame procese dalyvautų piliečiai, valdžios institucijos ir ekspertai. Bandomojo projekto rezultatus bus galima perkelti į kitus regionus ir remtis jais kovojant su kitais gamtiniais pavojais, susijusiais su klimato kaita.

Toliau apibūdinamos bendrosios tendencijos.

- Dvidešimt penkios valstybės narės patvirtino nacionalines prisitaikymo strategijas, likusios jas dar rengia. Tačiau veiksmų planus jau parengė arba pradėjo įgyvendinti mažiau nei pusė valstybių narių.

- Sektoriai, dažniausiai minimi kaip turintys prisitaikyti prie neigiamo klimato kaitos poveikio, yra vandentvarkos ir vandens išteklių, pakrantės rajonų, miškų ir miškininkystės, žemės ūkio, biologinės įvairovės ir ekosistemų, žmonių sveikatos, turizmo ir poilsio sektoriai.
- Dauguma valstybių narių dar tik pradeda stebėti ir vertinti prisitaikymo veiksmų veiksmingumą ir efektyvumą.
- Miestai deda daugiau pastangų, kad nustatytų su prisitaikymu prie klimato kaitos susijusius poreikius ir atnaujintų miesto politiką (žr. 5.1 skirsnį), be kita ko, įgyvendinant žaliąją infrastruktūrą ir taikant ekosistemomis grindžiamą požiūrį į prisitaikymą.

5. DALYVAVIMAS ĮGYVENDINANT TARPTAUTINĘ KLIMATO POLITIKĄ

5.1. Pasaulinė kovos su klimato kaita veiksmų darbotvarkė

Atsiliepdama į Paryžiaus susitarime suformuluotą raginimą įtraukti nevalstybinius dalyvius, įskaitant įmones, miestus, piliečius ir tarptautinę pilietinę visuomenę, ES remia kelias pavyzdines iniciatyvas, kaip antai „Mission Innovation“, Merų paktą, NDC partnerystę, Afrikos atsinaujinančiosios energijos iniciatyvą, „4/1000 klimato požiūriu pažangiam žemės ūkiui“ ir „InsuResilience“. Visos šios iniciatyvos įgyvendinamos siekiant konkrečių jų pačių nustatytų tikslų. Šiuo metu kuriamos sisteminio sekimo priemonės jų poveikiui išmetamųjų teršalų kiekio mažinimui ir atsparumui pamatuoti.

Pavyzdžiui, Pasaulinis merų paktas klimato ir energetikos klausimais jungia daugiau nei 7 300 miestų ir miestelių daugiau nei 56 šalyse. Pagal jį informuojami, sutelkiami ir remiami miestai, kuriuose imamasi veiksmų siekiant sušvelninti klimato kaitos padarinius ir prie jų prisitaikyti ir užtikrinti galimybę naudotis švaria ir įperkama energija. Miestai savanoriškai rengia vietos klimato kaitos padarinių švelninimo ir prisitaikymo prie jų strategijas ir planus. Paktu užtikrinama, kad tie įsipareigojimai ir veiksmai būtų matomi, teikiama pagalba keičiantis patirtimi ir techninė parama. Pagal paktą laikomasi tvirto aukštykrypčio požiūrio, kurio pagrindą sudaro trys aspektai:

- i. naujasis tikslas iki 2030 m. sumažinti išmetamą CO₂ (ir galbūt kitų šiltnamio efektą sukeliančių dujų) kiekį bent 40 proc.;
- ii. ir švelninimo, ir prisitaikymo priemonės per iniciatyvą „Mayors Adapt“;
- iii. pasaulinis mastas, galimybė vietos valdžios institucijoms dalyvauti pakte visame pasaulyje.

5.2. Aviacija

ES remia pasaulinės tarptautinės aviacijos išmetamo CO₂ kiekio problemos sprendimo priemonės rengimą. 2016 m. spalio mėn. pradžioje 39-ojoje ICAO asamblėjoje patvirtinta rezoliucija dėl tarptautinės aviacijos anglies dioksido kompensavimo ir mažinimo schemos (CORSIA). CORSIA laikoma anglies dioksido kompensacine sistema, kuria siekiama stabilizuoti tarptautinės aviacijos sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekį, kad jo lygis atitiktų 2020 m. lygį. Ji bus pradėta taikyti nuo 2021 m.

ICAO valstybės narės gali dalyvauti pirmuosiuose dviejuose etapuose, kurie vyks iki 2027 m. Šiuo metu, remiantis valstybių narių pareiškimais dėl dalyvavimo schemoje, apręptas išmetamųjų teršalų kiekis galėtų būti maždaug 80 proc. kiekio, būtino, kad nuo 2020 m. aviacija taptų neutralia anglies dioksido požiūriu. Siekiant užtikrinti CORSIA veiksmingumą ir vientisumą, reikia įgyvendinti svarbiausius elementus, kaip antai:

- išmetamųjų teršalų (įskaitant biokurą) kiekio stebėsenos, ataskaitų apie jį teikimo ir tikrinimo taisyklės;
- išmetamųjų teršalų kiekio vienetų tinkamumo kriterijus;
- registrą, kuriame būtų užtikrintas tinkamas skaidrumo ir atskaitomybės lygis.

Kai bus pasiektas galutinis susitarimas, ICAO narės turės tai įgyvendinti visose šalyse.

Kartu ES sprendžia aviacijos sektoriaus išmetamųjų teršalų kiekio problemą pasinaudodama ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema. Po 2016 m. ICAO asamblėjos Komisija priėmė teisėkūros pasiūlymą ir toliau, po 2017 m., taikyti aviacijos sektoriaus ES ATLPS tik Europos vidaus skrydžiams (skrydžiams tarp Europos ekonominės erdvės oro uostų) ir numatyti naują peržiūrą, kai taps aiškesnės CORSIA taisyklės ir jų įgyvendinimas ne ES šalyse. Tikimasi, kad Taryba ir Europos Parlamentas patvirtins pasiūlymą dėl aviacijos sektoriaus ATLPS iki 2017 m. pabaigos.

Programa „Horizontas 2020“ padeda siekti ICAO anglies dioksido požiūriu neutralaus augimo tikslo orlaivių technologijų, patobulinto veikimo ir alternatyvaus kuro mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros srityje.

5.3. Jūrų politika

2016 m. spalio mėn. TJO susitarė dėl veiksmų plano, pagal kurį būtų parengta išsami TJO laivų išmetamo ŠESD kiekio mažinimo strategija. 2017 m. birželio ir liepos mėn. įvyko du svarbūs posėdžiai dėl šios TJO strategijos. Tuose posėdžiuose keli ne ES partneriai (pvz., mažos besivystančios salų valstybės ir Kanada) ir ES valstybės narės pritarė, kad pakankamo išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo tikslas turėtų būti įtrauktas į strategiją.

Tikimasi, kad pirminę strategiją, kurioje bus apibrėžtas jos užmojis ir pasiūlytos priemonės ir jų įgyvendinimo grafikas, TJO patvirtins 2018 m. pavasarį. Jeigu taip ir bus, tarptautinės laivybos sektorius ir TJO galės teikti informaciją apie savo pirminį indėlį į tarptautines pastangas sumažinti išmetamą CO₂ kiekį ruošiantis 2018 m. vertinimo procesui (vadinamajam skatinamajam dialogui) pagal Paryžiaus susitarimą. Tikimasi, kad galutinė TJO strategija, įskaitant trumpalaikes, vidutinės trukmės ir ilgalaikes priemones, bus patvirtinta 2023 m. pavasarį.

5.4. ATLPS ryšys su Šveicarija

Pasaulinės anglies dioksido rinkos sukūrimas, pirmiausia susiejant apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemas, yra ilgalaikis ES tikslas. Tai leistų dar labiau sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir su klimato kaitos padarinių švelninimu susijusias sąnaudas. Derybos su Šveicarija dėl apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemų susiejimo prasidėjo 2010 m. ir baigėsi 2015 m. 2016 m. sausio mėn. buvo parafuotas susitarimas dėl susiejimo, šiuo metu Taryba ir Parlamentas nagrinėja pasiūlymus dėl jo pasirašymo ir sudarymo.

5.5. Tarptautinės anglies dioksido rinkos

Be to, ypač po COP 21 ir Paryžiaus susitarimo įsigaliojimo, ES ir toliau atlieka aktyvų vaidmenį remdama anglies dioksido kainodarą ir, visų pirma, apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemų steigimą kitose pasaulio dalyse. Tam ji įgyvendina daugiašales iniciatyvas, kaip antai Pasaulio banko partnerystę pasirengimo rinkai srityje, ir dalyvauja Tarptautinės veiksmų anglies dioksido srityje partnerystės (ICAP) veikloje ir mokyme. Ji taip pat imasi dvišalių veiksmų, visų pirma, stiprindama

bendradarbiavimą su Kinija, kurioje kuriama nacionalinė sistema. Kaip ES, likusiame pasaulyje apyvartinių taršos leidimų prekyba ir anglies dioksido kainodara apskritai atlieka svarbų vaidmenį pereinant prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos, efektyviai vartojančios energiją.

5.6. Kigalio pakeitimo ratifikavimas

2017 m. liepos mėn. ES ir jos valstybės narės įsipareigojo greitai ratifikuoti Monrealio protokolo Kigalio pakeitimą, kad jis įsigaliotų 2019 m. sausio 1 d. Šis 2016 m. spalio mėn. patvirtintas pakeitimas yra svarbus žingsnis į priekį įgyvendinant Paryžiaus susitarimą, nes juo ribojama hidrofluoroangliavandenilių (HFC) gamyba ir naudojimas visame pasaulyje. Iš mokslinių duomenų galima daryti išvadą, kad vien plataus užmojo laipsniškas HFC atsisakymas galėtų iki šio amžiaus pabaigos padėti 0,5 °C sumažinti pasaulinį atšilimą.

5.7. Parama besivystančioms šalims

ES ir jos valstybės narės yra didžiausios pasaulyje oficialios paramos vystymuisi teikėjos besivystančioms šalims – 2016 m. jos skyrė 75,4 mlrd. EUR. Kovai su klimato kaita besivystančiose šalyse ES, EIB ir valstybės narės skyrė 20,2 mlrd. EUR.

Be to, ES ir Afrikos Sąjunga ketina įgyvendinti Afrikos mokslinių tyrimų ir inovacijų partnerystę klimato kaitos ir tvarios energetikos srityje. Ši partnerystė, kurią turi oficialiai patvirtinti abi šalys, bus finansuojama ir už ją bus atsakoma bendrai.

ES taip pat remia besivystančias šalis joms stengiantis įgyvendinti dėl miškų naikinimo ir nykimo susidarančio išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo programą (REDD+). Parama teikiama per tarptautines iniciatyvas, kaip antai REDD+ partnerystę, Miškų ir anglies dioksido partnerystės priemonę (FCPF), ES REDD priemonę ir JT REDD programą. Siekdama paremti besivystančias šalis joms ribojant ir mažinant jų laivybos sektorių išmetamą ŠESD kiekį, 2015 m. Komisija pasirašė sutartį su Tarptautine jūrų organizacija (TJO) ir skyrė 10 mln. EUR ketverių metų projektui „Pajėgumų didinimas siekiant įgyvendinti klimato kaitos padarinių švelninimo priemones jūrų laivybos sektoriuje“ įgyvendinti. Šiuo tikslu įvairiuose kriterijus atitinkančiuose pasaulio regionuose, kaip antai Afrikoje, Azijoje, mažose besivystančiose salų valstybėse Ramiojo vandenyno ir Karibų jūros baseine ir Lotynų Amerikoje, steigiami penki bendradarbiavimo jūrų technologijų srityje centrai (MTCC). Tie MTCC veiks kaip kompetencijos centrai siekiant paskatinti mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir operacijų diegimą jūrų transporto sektoriuje.

Laivybos sektoriuje 2015 m. Komisija pasirašė sutartį su Tarptautine jūrų organizacija (TJO) ir skyrė 10 mln. EUR ketverių metų projektui „Pajėgumų didinimas siekiant įgyvendinti klimato kaitos padarinių švelninimo priemones jūrų laivybos sektoriuje“ įgyvendinti, kad paskatintų mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir operacijų diegimą jūrų transporto sektoriuje.